

Täysistunto

Torstai 26.4.2018 klo 16.04—18.31

10. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi valtion rahoituksesta elokuvakulttuurin edistämiseen

Hallituksen esitys HE 56/2018 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 10. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sivistysvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava lausunto.

Lähetekeskusteluun varataan tunti, kello 18.15—19.15. Mikäli puhujalistaa ei ehditä annetussa ajassa käydä loppuun, asiakohdan käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan tämän päivän istunnossa muiden asiakohtien tultua käsitellyiksi. Jos keskustelu asiasta puolestaan päättyy ennen sille varatun määrärajan päättymistä, siirrytään päiväjärjestyksen seuraavaan, 11. asiakohtaan.

Keskustelu

18.12 **Jari Myllykoski vas:** Arvoisa herra puhemies! Pidän hallituksen esitystä tätä alaa koskevana hyvänä uudistuksena, että valtiovalta on ottanut siihen järkevän kannan ja halua näin edistää myös kotimaisen elokuvan mahdollisuuksia menestyä entistä paremmin niin, että meillä otetaan uusia välineitä, ja jos ei nyt niin uusia välineitä, niin kuitenkin ollaan edelläkävijöitä siinä mielessä. Nyt tämä hallitus on ottanut mielestäni hyvän kannan siihen, että suomalainen elokuva voi saada rahoitusta paremmin. Tämä on hyvä kokonaisuus.

18.13 **Hanna Halmeenpää vihr:** Arvoisa puhemies! Valtion rahoitus on aivan ehdoton edellytys sille, että kotimaista elokuvaa ylipäänsä tuotetaan. Kentällä on kuitenkin ollut huolta siitä, että Suomen elokuvasäätiön toiminta- ja päätöksentekokulttuuri nykyisellään ei ole ollut kovin läpinäkyvää eivätkä esimerkiksi tuen saamisen kriteerit ole olleet läpinäkyviä.

Cuporen tuoreen tutkimuksen mukaan miehet saavat selvästi naisia enemmän julkista elokuvatukea. Tämä asiakasselvitys on noussut laajasti julkiseen keskusteluun kulttuuri-alalla. Kiinnitätkin huomiota siihen, että lakiesityksessä ei ole mukana sukupuolivaikutusten arviointia, joka voisi olla yhteiskunnallisen keskustelun ja ilmapiirin muuttumisenkin kannalta hyvä.

Tässä lakiesityksessä kuitenkin esitetään myös keinoja puuttua häirintään ja epäasialliseen kohteluun elokuva-alalla. Tämä on todella hyvä ja tarpeellinen uudistus, joka linkittyy myös ajankohtaiseen ja tässäkin salissa käytyyn Me too -keskusteluun.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 42/2018 vp

18.14 Sari Essayah kd: Arvoisa puhemies! Valitettavasti meillä ei täällä ole esittelevää ministeriä paikalla, mutta aivan kuten edustaja Halmeenpää nosti esille, Elokuvasäätiön toimintatapojen läpinäkyvyyteen liittyvä ja toki sitten tämä muu keskustelu, mikä täällä hetkellä elokuva-alan ympärillä on ollut, on tietysti ollut ikävää, mutta sinällensä tämä hallituksen esitys on äärimmäisen tarpeellinen.

Tässä sanotaan, että Elokuvasäätiön yhteydessä toimisi säätiön asettama neuvottelukunta. En ole ehtinyt tätä hallituksen esitystä tarkasti lukemaan enkä ole varma, onko täällä sitten otettu kantaa siihen, millä tavoin tätä neuvottelukuntaa lähdetään kasaamaan. Onko ala itse itseänsä tässä täydentävä, vai ketkä tekevät nimityksiä tähän neuvottelukuntaan? Nämä olisivat sellaisia seikkoja, joista tietenkin olisi mielellään kuullut ministerin näkemyksiä, koska hyvin usein sitten tämän tyyppisissä neuvottelukunnissa se niin sanottu hyvä veli -järjestelmä saattaa aiheuttaa sen, että alalle tulee sisäänlämpiävyyttä ja sitten tulee esimerkiksi vaikkapa nyt rahoitukseen ja muuhun liittyvää jakoa, joka sitten entisestään ehkä tätä läpinäkyvyyttä on heikentämässä. Siinä mielessä tällaisen neuvottelukunnan asettamisen ja perusteiden sille neuvottelukunnalle ja myöskin niitten henkilöiden, jotka sinne asetetaan, soisi olevan mahdollisimman selkeästi määriteltyjä.

18.15 Jari Myllykoski vas: Arvoisa herra puhemies! Ikäviä asioita, joita alalla on ilmi tullut, en ottaisi nyt tähän hallituksen esitykseen mukaan, vaan ne pitää siellä alan sisällä sitten hoitaa ja keskustella. En usko, että meidän keskustelumme täällä... No, voi olla niin, että me voimme antaa täältä omalla puheenvuorollamme pontta siihen, että tämänkin uudistuksen myötä niitä korostetaan, ja valiokunta varmasti sitten voi puuttua niihin asioihin. Mutta tämä hallituksen esitys on varmasti lähtenyt jo aiemmin liikkeelle, ennen kuin tuli esille tämä ikävä asia, mikä on vastenmielinen eikä mitenkään suotava.

Pidän tätä kyllä hyvänä siltä osin, että sitä, mitä edustaja Essayah sanoi, en ole itse havainnoinut, että tällaisista sukupuolista tai senkaltaista rahoituksen suuntautumisesta olisi ollut, mutta täytyypä sitten ruveta tarkastelemaan, kun meillä tuolla Nakkilassa sijaitsee tällainen Villilä Studiot, joka elokuvatuotantoyhtiötä palvelee ja tuottaa niille palvelutuotantoja, ja meillä on kuvattu siellä toistakymmentä pitkää elokuvaa ja tämä asia on minulle aika läheinen ja oleellinen, että jos tällaista vain voidaan osoittaa, varmasti tulen siihen kyllä oman sanani sanomaan. Pidän tätä uudistusta kuitenkin lähtökohtaisesti erittäin hyvänä.

18.17 Simon Elo sin: Arvoisa puhemies! Lännenelokuvien ystävänä täytyisi varmaan joskus tuolla Nakkilassa käydä ja tutustua hyvään toimintaan.

Tässä lakiesityksessähän esitetään kyllä keinoja puuttua myös epäasialliseen toimintaan ja häirintään, mutta jos ajattelee tätä kysymystä laajemmin — ja kysymys on tärkeä — niin kulttuuriministeri Terhohan on asettanut selvityshenkilön selvittämään häirintää ja epäasiallista kohtelua nimenomaan elokuva- ja teatterialalla, ja siinä tehtävässä toimii dosentti, varatuomari Jaana Paanetoja. Tästä sitten tulee ehdotuksia tähän asiaan keskittymiseen ja puuttumiseen ministeriössä. Tämä selvitys on käynnistynyt jo, ja päätökset siitä tulevat 6. elokuuta mennessä. Eli kyllä Suomessa on hienoa se, että tähän tilanteeseen suhtaudutaan vakavasti sekä median taholta että päättäjien osalta.

Mutta myös täytyy huomioda tietysti se, että sitten päätöksenteossa ja rahoituksessa, mihin edustaja Essayah viittasi, nämä samat asiat täytyy ottaa myös, totta kai, huomioon. Eli on alalta kuulunut näkemyksiä myös siitä, että sukupuolella olisi jonkinlaista vaikutus-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 42/2018 vp

ta siihen, miten tällainen rahoitus menee, eli tietysti käytännössä, arvattavasti, naiset ovat saaneet vähemmän kuin miehet. Tätäkin on syytä selvittää, onko siinä taustalla jotain epäasiallista vaikutinta, joka tällaiseen vaikuttaa, vai ovatko syyt sitten jotenkin yleisempiä.

Nämä eivät ole hyvin yksinkertaisia kysymyksiä vaan vaativat selvitystyötä, ja siinä kulttuuriministeri Terho on oman osansa nyt hoitanut.

18.19 Hanna Halmeenpää vihr: Arvoisa puhemies! En aiemmassa puheenvuorossani tarkoittanut viitata ollenkaan siihen, että laajasti Suomessa ja muissakin yhteiskunnissa käytyä laajaa keskustelua häirinnästä olisi jotenkin pidetty pontimena tämän lain valmistelulle, mutta totean tyytyväisyydellä, että tämän lakiesityksen mukaan tuotantoyhtiöillä tulisi olla toimintaohjeet ja -tavat esille tulleen häirinnän tai epäasiallisen kohtelun epäilyn selvittämiseksi ja epäkohtien poistamiseksi. Ohjeet ovat tietysti hyvä askel oikeaan suuntaan.

Kuitenkin täytyy huomioda, että Näyttelijäliitto on huomauttanut, että näyttelijöillä ei ole työehtosopimusta, mikä vähentää kaikenlaisten suojaverkostojen käyttöön ottamista.

Vielä eräs myönteinen seikka tästä lakiesityksestä. Kun lausunnoissa kritisoitiin sitä, että alkuperäisessä esityksessä tukipäätökset olisi esitelty Suomen elokuvasäätiön hallitukselle vain Suomen elokuvasäätiön toimitusjohtaja, eivät myös tuotantoneuvojat, niin tähän on korjattu tähän lopulliseen lakiesitykseen. Myös tuotantoneuvojat ovat nyt tukipäätösten esittelijöinä mukana, mikä on hyvä asia.

18.20 Sari Essayah kd: Arvoisa puhemies! Pykälästä tosiaan tästä neuvottelukunnasta löytyy sitten onneksi lisätietoa, mitä itsekkin lähdin peräämään. Tässähän tosiaan sanotaan, että se olisi Elokuväsäätiön ja elokuva-alan välinen vuorovaikutteinen keskustelufoorumi, jossa jäsenenä voisi olla myös viranomaistaho, ja neuvottelukunnan puheenjohtajana toimisi Elokuväsäätiön johtaja ja toisaalta nämä muut, jotka tähän neuvottelukuntaan ottaisivat osaa, olisivat niitä tahoja, joille voidaan myöntää tuotantotukea, jakelutukea ja käsikirjoitusapurahaa. Eli ilmeisesti tällä neuvottelukunnalla sinällensä pyritään siihen, että ala olisi laajasti edustettuna, ja varmasti se viranomaistahokin sinne sitten olisi syytä saada mukaan, ja tämä asetetaan tämän pykälän mukaisesti kolmeksi vuodeksi kerrallaan. Eli kyllä tästä lakiesityksestä sitten löytyy tästä neuvottelukunnasta tarkennettuja säädöksiä.

18.21 Kimmo Kivelä sin: Puhemies! Kysymyksessähän on pitkään valmisteltu ja myös hyvin odotettu uudistus. Elokuväsäätiö täyttää pian 50 vuotta, ja tämän 50 vuoden aikana elokuva-alan maailma on monella tapaa muuttunut ja toimintaympäristö on muuttunut, niin että on välttämätöntä, että lainsäädäntö uudistetaan ajantasaiseksi. Toimijakenttä on muuttunut, ja toimintaympäristö on muuttunut, toimintatavat ovat muuttuneet, ja ennen kaikkea digitalisaation myötä on tullut teknologian muutos. Sikäli olen samaa mieltä, että Me too -kampanja on just elokuva-alalla vaikuttanut paljon asioihin, mutta se on sitten oma tarinansa. Sinänsä hieno asia, että näin on käynyt, ja myös se, että kulttuuriministeri Terho on ollut aktiivinen asettamalla selvityshenkilön tähän asiaan.

18.22 Jari Myllykoski vas: Arvoisa herra puhemies! Edustaja Halmeenpää oikeastaan sanoi sen kaiken, mitä minun piti sanoa. Mutta on pakko todeta, että totta, tekijöillä on työehtosopimus mutta siinä mittakaavassa ei näyttelijöillä, jotka tekevät freelancertyönä sen,

Pöytäkirjan asiakohta PTK 42/2018 vp

mitä elokuvaproduktiossa tapahtuu. Siellä tehdään sitten mahdollisesti sopimuksia, kuinka paljon elokuva tuottaa, kuinka heidän palkkionsa sitä kautta muodostuvat ja niin edelleen. Mutta kyllä sitten kuvaajilla ja valomiehillä on alan työehtosopimus, kun elokuvia tehdään.

Ehkä me nyt tässä näytämme olevan kuitenkin melko yksimielisiä, vaikka näyttää nyt, että rivit vahvistuvat enemmän sinisillä unilla kuin sitten muulla tavalla. Kyllä uskaltaa joskus sanoa kiitos, että ministeri Terho on hyvin asian ottanut haltuun.

18.23 Kimmo Kivelä sin: Puhemies! Jotenkin on hienoa, että tämä laki saadaan tänä vuonna hyväksyttyä, koska tästäkin vuodesta on tulossa hieno suomalaisen elokuvan vuosi, kuten oli viime vuonna Tuntemattoman sotilaan ja Ikitien osalta, eräitä kärkiä mainitakseni. Kyllä itse myös tähän kotimaisen elokuvan vuoteen suhtaudun hyvin intoa täynnä: on tulossa asutustoiminnan historiaan liittyvä Markku Pölösen ohjaus — ja syntymäpäivänäni, jos elinpäiviä suodaan, lokakuun viidentenä on tulossa ensi-iltaan Olavi Virrasta kertova elokuva.

18.24 Simon Elo sin: Arvoisa puhemies! Kiitän edustaja Myllykoskea näistä kehuista. Sen kerran, kun niitä vasemmistoliittolaiselta saan, otan ne täysin rinnoin vastaan. Tässä yhteydessä on kuitenkin myös syytä huomioda se, että tämä hallitus on tehnyt paljon päätöksiä suomalaisen elokuva-alan hyväksi. Erityisesti olen saanut kiitosta — esimerkiksi oma veljeni on elokuvaohjaaja — av-alan tuotantokannustimesta, mistä 2016 päätettiin, 2,5 miljoonaa euroa. Eli tämä lakiesitys on vain yksi osa suurta kokonaisuutta hallituksen toimenpiteissä tukea suomalaista elokuvateollisuutta, ja tällä tuotantokannustimella varmasti tulee olemaan suuri merkitys osana muuta toimintaa. Kun ajattelee pohjoismaisia kilpakumppaneitamme, niin kyllähän erityisesti norjalaiset, ruotsalaiset ja tanskalaiset televisiosarjat ja elokuvat tunnetaan, mutta Suomea ei vielä samalla tavalla, eli tämän hallituksen tarkoituksena näillä kaikilla esityksillä on saada suomalainen elokuvatuotanto samalle tasolle Pohjoismaiden kilpakumppaneiden kanssa ja houkutella myös ulkomaisia alan tuotantoja Suomeen.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkari: Keskustelu asiasta on päättynyt. — Otetaanpa takaisin. Edustaja Myllykoski haluaa välttämättä vielä sanoa. Ennätitte jotenkin.

18.26 Jari Myllykoski vas: Ihan rinnan mitalla. — Täytyy sanoa, että kiitoksia vain Olavi Virran elokuvasta. Me nakkilalaiset emme ole olleet sivuosassa.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sivistysvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava lausunto.